

Universitätsbibliothek Wuppertal

Aristophanis Comoediae Undecim

Graece Et Latine, Ad fidem optimorum Codicum MSS. emendatae cum nova octo Comoediarum interpretatione Latina, & notis ad singulas ineditis Stephani Bergleri nec non Caroli Andreae Dukeri ad quatuor priores. Accedunt Deperditarum Comoediarum Fragmenta, A Theod. Cantero Et Gul. Coddæo Collecta, ...

Aristophanes

Lugduni Batavorum, MDCCLX

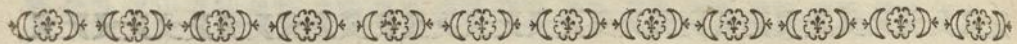
Actus tertii scena prima

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1094](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1094)

745 Οὐδέ Φαρμακοῖσιν εἰκῆ ῥαδίως ἐχρήσατ' ἄν.
 Ἄλλὰ καὶ νῦν, ὧ ἴοιτο, μεταβαλόντες τὴς τρέπης,
 Χρησάδε τοῖς χρηστοῖσιν αὐτίς· καὶ κατορθώσασιν γὰρ
 Εὐλόγον· καὶ πῖ σφαλῆτ', ἐξ ἀξίης γὰρ ἔξυλευ,
 Ἦν πῖ καὶ πάσχητε, πάσχειν τοῖς σοφοῖς δοκῆσετε.

ACTUS TERTIUS

ΑΙΑΚΟΣ, ΞΑΝΘΙΑΣ.

750 ΑΙΑΚ. **Ν**ῆ τ' Δία τ' Σατυῖρα, γεννάδας ἀνῆρ
 Ὁ δεσπότης σὺ. ΞΑΝΘ. Πῶς γὰρ ἐχ' γεννάδας,
 Ὅς πῖς γε πίνειν οἶδε καὶ βινεῖν μόνον;
 ΑΙΑΚ. Τὸ δὲ μὴ πατάξαι σ' ἐξελέξαντ' ἀνπίκρυς,
 Ὅλι δ' ἄλλ' ὧν ἐφασκες εἶναι δεσπότης;
 755 ΞΑΝΘ. Ὡμωζε μὲν τ' ἄν. ΑΙΑΚ. Τῆτο μὲν τοι δαλικὸν
 Εὐθύς πεποίησας, ὅσῳ ἐγὼ χαίρω ποιῶν.
 ΞΑΝΘ. Χαίρεις, ἱκετεύω; ΑΙΑΚ. Μάλα γ' ἐποπθεῖν δοκῶ,
 Ὅταν καταράσωμαι λάθρα τὰς δεσποτῆ.
 ΞΑΝΘ. Τί δὲ, τονθορίζων, ἠνίκ' ἄν, πληγὰς λαβῶν
 760 Πομάς, ἀπῆς θύραζε; ΑΙΑΚ. Καὶ τόθ' ἴδουμαι
 ΞΑΝΘ. Τί δὲ πολλὰ πρέσβων; ΑΙΑΚ. Ὅς μὰ Δί' ἐδὲν οἶδ' ἐγώ.
 ΞΑΝΘ. Ὁμόγνι Ζεῦ, καὶ πῶδεκαῖαν δεσποτῶν,
 Ὅταν λαλώσι; ΑΙΑΚ. Μάλα γε πλεῖν, ἢ μαίνομαι.
 ΞΑΝΘ. Τί δὲ τοῖς θύραζε ταῦτα καταλαλῶν; ΑΙΑΚ. Ἐγώ
 765 Μὰ Δί', ἀλλ' ὅταν δρῶ τῆτο, καὶ κμαίνομαι.
 ΞΑΝΘ. Ὡ Φοῖβ' Ἀπολλοῖ, ἔμβαλέ μοι τ' δεξιῶν,
 Καὶ δὸς κύσασιν, καὶ ντὲς κύσον, καὶ μοι φρέσσιν
 Πρὸς Διὸς, ὅς ἡμῖν ἐστὶν ὁμοματιγίας,

Τίς

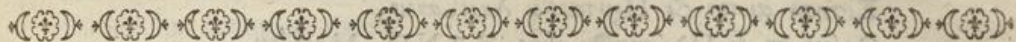
vf. 746. Ἄλλὰ καὶ νῦν, ὧ ἴοιτο, μεταβαλόντες τὴς τρέπης] Similiter Eupolis & eodem carminis genere, apud Stobaeum Sermon. IV. ἀλλ' ἐμοὶ πείθεσθε πάντας, μεταβαλόντες τὴς τρέπης, μὴ φθονεῖτε &c. Sed mihi morem gerite omnino, mutatis moribus, no invidiate &c.
 vf. 748. Ἐξ ἀξίης γὰρ ἔξυλευ] Alludit ad proverbium: ἐξ ἀξίης τὸ ξύλου καὶ ἀπάγχασθαι· digno ex ligno vel suspendat se quis.
 vf. 753. Τὸ δὲ μὴ πατάξαι σὺ] Ellipsis: subintelligi-

tur πῶς ἢ θυμασίν; aut simile. In Avibus vf. 5. τὸ δ' ἐμὲ κορόνην πειθόμενον — περιελθεῖν. Vid. ad Plut. vf. 593.

vf. 755. Οἴμωζε] Ita Edd. Oportebat ἰμωζε.
 vf. 757. Ἐποπθεῖν] Plus erat epoptam esse in facris initiationum, quam mystam; cum ergo mystae sint beati, epoptae multo magis.

vf. 759. Τονθορίζων] In Veispiis vf. 612. καταράσασθαι καὶ τονθορίζων.
 vf. 762.

- 745 Nec pro piacularibus facile usa fuisset.
Sed nunc saltem, ô stolidi, mutatis moribus
Utimini rursus bonis viris; nam hoc si bene vobis cesserit,
Laudem merebitur; sin aliquid fuerit offensum, saltem ab illis, qui lignum
& locum honoratum obtinent,
Pati videbimini sapientibus, si quid patiamini.

S C E N A P R I M A.

A E A C U S , X A N T H I A S .

- 750 **A**EAC. Egregius vero, ita me Jupiter fervator amet, est vir
Tuus herus. XANTH. Quomodo non egregius,
Qui potare & futuere tantum scit.
AEC. Illud vero annon mirum, quod te non verberaverit, cum palam ostendisset
Te dixisse quod sis herus, cum servus tu esses.
- 755 XANTH. Plorasset utique. AEC. Istud quidem servile
Illico fecisti, quod ego libenter facio.
XANTH. Libenter, obsecro? AEC. Imo eopta mihi videor,
Quando clam hero maledico.
XANTH. Quid? num etiam libenter murmuras, quando acceptis plagis
- 760 Multis, foras abis? AEC. Hoc etiam libenter facio.
XANTH. Quid? num etiam libenter es curiosus? AEC. Adeo profecto ut
non sciam libentius facere.
XANTH. Proh germane Jupiter! etiamne sermones libenter captas,
Quando heri colloquuntur? AEC. Imo plusquam infano modo.
XANTH. Quid? num etiam dicta libenter eliminas? AEC. Ego?
- 765 Imo profecto cum hoc facio semine pollui mihi videor,
XANTH. O Phoebe Apollo! injice mihi dexteram,
Et da osculandam, ipseque osculare meam: atque dic mihi,
Per Jovem obsecro, verberonem illum socium nostrum,

Quis

vs. 762. Ὁμόγνη Ζεῦ] Fratrum est invocare Jovem ὁμόγνην. Eurip. Schol. ad Hecubam vs. 346.

vs. 763. Πλεῖν ἢ μαινομαι] Qui vehementer gaudent, illi quasi infantium; Euripides in Cyclope vs. 463. ἰδὲ, ἰδὲ: γλῶσσα, μαινόμεθα τοῖς ἑσθμῶσι. Io, Io! delictor, prae gaudio non sumus apud nos ipsos. Comicus paulo post: ὑπερμαίνονται, vs. 788.

vs. 766. Ἐμβαλέ μοι τὴν δεξιάν] Sophocles in Trachiniis vs. 1179. Ἐμβαλλε χεῖρα δεξιάν πρῶτισθ μοι.

Noster in Vespis vs. 550. Ἐμβαλλέ μοι τὴν χεῖρα. Diphilus apud Athenaeum p. 292. τὴν δεξιάν ἐμβαλεῖν. Sophocles Oedipo Coloneo aliter, vs. 1126. καὶ μοι χεῖρα, ἢ τὰς δεξιάν δεξον, ἢ πλάτω, φιλῶσα π', εἰ δέ μοι, το σὸν κέρα. Atque mihi manum dexteram, o domine, porrige, ut tangam eam, & si fas est, osculer caput tuum.

vs. 768. Ὁμομαστίας] Verbero verberonem obsecrat per Jovem converberonem, ut frater fratrem oraret per Jovem ὁμόγνην, sodalis sodalem per ἰταμίον.

- Τίς ἔστ' οὐδὲν ἐπὶ θόρυβῳ, χ' ἡ βοή,
 770 Χῶ λαιδορησμός; ΑΙΑΚ. Αἰχὺλὲ κ' Εὐεπίδης.
 ΞΑΝΘ. Ἄ. ΑΙΑΚ. Πράγμα πρᾶγμα γ' κελίηται μέγα
 Ἐν τοῖς νεκροῖσι, κ' γαίσι πολλὴ πάνυ.
 ΞΑΝΘ. Ἐκ ἔ; ΑΙΑΚ. Νόμος πῖς εἰθὰδ' ἐπὶ κείμῳ
 Ἄπο τ' τεχνῶν, ὅσα μεγάλα κ' δεξιά;
 775 Τὸν ἄειτον ὄντα τ' ἑαυτῷ συντέχνων,
 Σίτησιν αὐτὸν εἰ Πρυτανείῳ λαμβάνειν,
 Θρόνον τε ἔ Πλύτων ἔξῃς ΞΑΝΘ. Μαυθᾶνα.
 ΑΙΑΚ. Ἐως ἀφίκοιτο τ' τέχνῳ σοφώτερῳ
 Ἐπερὸς πῖς αὐτῷ τότε δὲ ὠδραχαρεῖν ἔδῃ.
 780 ΞΑΝΘ. Τί δῆτα τᾶτ' ἐθεορύθηκεν Αἰχὺλον;
 ΑΙΑΚ. Ἐκεῖν ἔειχε τ' τραγοδικὸν θρόνον,
 Ὡς ἂν κερᾶπῃ τ' τέχνῳ. ΞΑΝΘ. Νυκὶ δὲ πῖς;
 ΑΙΑΚ. Ὅτε δὴ κατῆλθεν Εὐεπίδης, ἐπεδείκνυτο
 Τοῖς λαποδύταις, κ' τοῖς βαλαντητόμοις,
 785 Καὶ τοῖσι πατραλοῖαισι, κ' τοιχαρύχοις,
 Ὅσφ' ἔτ' εἰ ἄδῃα πλῆθ' οἱ δ' ἀκροάουροι
 Τῶν ἀνπλογῶν, κ' λυγισμῶν, κ' τροφῶν,
 Ὑπερμαίησαν, κἀνόμισαν σοφώτατον.
 Καῖπειτ' ἐπαρθεῖς ἀντελάβετο ἔ θροῖς,
 790 Ἴν' Αἰχὺλῷ καθῆτο. ΞΑΝΘ. Κῆκ' ἐβάλλετο;
 ΑΙΑΚ. Μὰ Δί', ἀλλ' ὁ δῆμ' ἀνεβόα κείσῳ ποιεῖν,
 Ὅπότερ' εἴη τ' τέχνῳ σοφώτερῳ.
 ΞΑΝΘ. Ὁ τ' πανέργων; ΑΙΑΚ. Νῆ Δί' ἔρεμόν γ' ὄσον.
 ΞΑΝΘ. Μετ' Αἰχὺλῷ δ' ὅσῳ ἦσαν ἔτεροι ζύμμαχοι;
 795 ΑΙΑΚ. Ὀλίγον τὸ ληστὸν ὄσιν, ὥσπερ εἰθὰδε.
 ΞΑΝΘ. Τί δῆτ' ὁ Πλύτων δρᾶν ὠδρασκιάζεῖ;
 ΑΙΑΚ. Ἀγῶνα ποιεῖν αὐτίκα μάλα κ' κείσῳ,
 Καῖλεγχον αὐτῶν τ' τέχνης ΞΑΝΘ. Καῖπειτα, πῶς
 Οὐ κ' Σοφοκλῆς ἀντελάβετο ἔ θροῖς;
 800 ΑΙΑΚ. Μὰ Δί' ὅσῳ ἐκεῖν, ἀλλ' ἔκυσε μ' Αἰχὺλον,
 Ὅτε δὴ κατῆλθε, κἀνέβαλε τ' δεξιάν,

Κά-

vf. 770. Λαιδορησμός] Ita Edd. Aldi, Juntae, Farrei & Brubachii, non λαιδορισμός. Tale est ὀρχησμός & μελλησμός. Vide ad Alciphronem p. 87. seq.
 vf. 771. Πράγμα πρᾶγμα] Ita recte editio Farrei, & ita invenit in MS. Vaticano Kusterus, nisi quod ibi minus recte haec Aeaci personae tribuantur, quod & ipse animadvertit Vir Clarissimus; in ceteris edi-

tionibus semel est posita vox πρᾶγμα, quae res metrum faciebat mutilum.

vf. 776. Ἐν πρυτανείῳ] Nempe ut apud Superos Athenis.

vf. 783. Ἐπεδείκνυτο] Subaudiri potest τὸν τέχνην. Machon apud Athenaeum VIII. p. 348. Ἰάκλιος κακὸς στρατόνισιν ἐστὶν πότε ἐπεδείκνυτ' αὐτῷ τὴν τέχνην παρὰ

- Quis iste est tumultus intus, & clamor,
 770 Et concertatio? ΑΕΑC. Aeschyli & Euripidis.
 ΧΑΝΤΗ. Ah! ΑΕΑC. Motus, motus ingens exortus est
 Inter mortuos, & magna omnino seditio.
 ΧΑΝΤΗ. Ex qua re? ΑΕΑC. Lex hic quaedam posita est,
 Ut ex artibus majoribus & elegantioribus
 775 Ille, qui est praestantissimus inter artifices sui generis,
 Cibum ex Prytaneo capiat
 Secundum Plutonium (proxime a Plutone) ΧΑΝΤΗ. Intellego.
 ΑΕΑC. Usque dum veniat in ea arte sapientior
 Ipso alius aliquis; tunc autem loco cedere oportet.
 780 ΧΑΝΤΗ. Cur itaque hoc turbavit Aeschylum?
 ΑΕΑC. Ille tenebat tragicum folium,
 Ut qui esset praestantissimus in illa arte. ΧΑΝΤΗ. Nunc vero quis?
 ΑΕΑC. Postquam descendisset Euripides, edidit specimen artis
 Grassatoribus, & sectoribus zonariis,
 785 Et parricidis, & parietum perfossoribus,
 Quorum hominum apud inferos est ingens multitudo; at illi audientes
 Contradiçtiones, & flexuras, & strophas,
 Summopere insaniebant ejus amore, & sapientissimum judicabant.
 Deinde fiducia elatus capessabat folium,
 790 Ubi Aeschylus federat. ΧΑΝΤΗ. Et non jaciebatur lapidibus?
 ΑΕΑC. Non sane, sed multitudo clamabat ut iudicium fieret,
 Uter sit potior in ea arte.
 ΧΑΝΤΗ. Anne sceleratorum multitudo clamabat? ΑΕΑC. Et profecto altis-
 simo clamore.
 ΧΑΝΤΗ. Cum Aeschylo vero non erant alii aliqui ejus adjutores?
 795 ΑΕΑC. Bonorum exiguus numerus est, quemadmodum hic etiam,
 ΧΑΝΤΗ. Quid ergo Pluto (*facere cogitat,*) adornat?
 ΑΕΑC. Certamen & iudicium ut mox fiat,
 Et examen eorum in arte peritiae. ΧΑΝΤΗ. Sed quæ factum, ut
 Non Sophocles capefferet folium?
 800 ΑΕΑC. Haudquaquam ille profecto; sed osculabatur Aeschylum,
 Cum jam descenderet, & injiciebat ei dexteram,

Isque

πρὸ τῆς πύλης. Malus quidam fidicen, convivio excipiens
 Stratoniceum, ostendebat ei ortem inter potandum.

vf. 788. Ἰαπεριμύνησαν] Supra vf. 763. πλῆθιν ἢ μάλιστα.

vf. 793. Ἡ δὲ ἀρχὴν γ' ἔσονται] Repete ex antecedentibus ἰαπερία. Euripides in Troadibus vf. 519. ἰαπερία κρήνη κρήνη.

Comicus in Vespis vf. 413. ἀλλὰ μὴ κερύλατι. deinde alter: καὶ δὲ ἐς ἄραρον γαί. In Nubibus vf. 355. κερύλατι μὴ κερύλατι κερύλατι φωνήν. Vid. hic in Ranis vf. 1160.

vf. 795. Ὡσπερ ἐθάρσα] Quasi oblitus se esse apud inferos, loquitur tanquam esset apud superiores. vult autem seculi mores perfringere.

Καὶ κείνῳ ὑπεχώρησεν αὐτὰς ἔθρονον.

Νηυὶ δ' ἔμελλεν, ὡς ἔφη Κλειδημίδης,

Ἐφεδρῶν καθεδεῖαζ· καὶ μὲν Αἰγύλιον κρατῆν,

805 Ἔξεν χεῖρ ἔχον· εἰ δὲ μὴ, αἶψα τὴν τέχνης

Διαγωνεῖσθαι ἔφασκε πρὸς γ' Εὐειπίδην.

ΞΑΝΘ. Τί ληθῆμ' ἄρ' ἔτα; Αἰακ. Νὴ Δί' ὀλίγον ὑπερον,

Κάνταυθα δὴ, τὰ δεινὰ κινήσει.

Καὶ γὰρ τάλαντ' αὖ μυσικὴν καθήσει.

810 ΞΑΝΘ. Τί δὲ, μειζωγίῃσιν ἢ τραγωδίαν;

Αἰακ. Καὶ κενόνας ἐξοίσουσι, καὶ πήχεις ἐπῶν.

Καὶ πλάσιμα ξύμπτικτα πλυνθῶσιν γε,

Καὶ λυγμέτρους, καὶ σφύρας. ὁ γὰρ Εὐειπίδης

Κατ' ἐπὶ βασιλείῃσιν Φησι τὰς τραγωδίας.

815 ΞΑΝΘ. Ἦπερ βαρέως οἶμαι τὸ Αἰγύλιον φέρει.

Αἰακ. Ἐβλεψεν ἐν ταυρηδὸν ἐγκύβητας κατὰ.

ΞΑΝΘ. Κενεὶ δὲ δὴ τίς ταῦτα; Αἰακ. Τῆτ' ἰὼ δόσκολον.

Σοφῶν γὰρ ἀνδρῶν σπείραν θύεισκέτι.

Οὔτε γὰρ Ἀθλιώοισι συνέβαινε Αἰγύλιον.

820 ΞΑΝΘ. Πολλὰς ἴσως ἐνόμιζε τὰς ποιητὰς.

Αἰακ. Λήρον τε τὰ μὲν ἦγειτο, ἔθρονον πέρι

Φύσει ποιητῶν. εἶτα τὰ σὰ δεσπότη

Ἐπέτρεψεν, ὅτι τὴν τέχνης ἔμπειρον ἰὼ.

Ἄλλ' εἰσώμεν, ὡς ὄραν γ' οἱ δεσπότηται.

825 Ἐσπεδάσασιν, κλαύμαθ' ἡμῖν γίγνεσθαι.

Χ Ο Ρ Ο Σ.

Ἦπερ δεινὸν ἐβλεψεμέτας.

Χόλον ἐδόδοι ἐξεί.

Ἦνικ' αἰὶ ὄξυλάλον ὄφ' ἰδῆναι.

Θήροντ' ὀδόντα.

830 Ἀντιτέχνου. τότε δὴ

Μανίας ἰὼ δεινῆς

Ὄμματ' ἀποβήσεται.

Ἔτα

vf. 804. Ἐφεδρῶν] Triclinius ad Sophoclis Ajacem
vf. 611. Ἐφεδρῶν κενόνας ὁ παρεσκευασμένον, ὅταν δύο τι-
νὲς παλαίωσιν, παλαῖου τοῦ νικησάντι. Proprie is dicitur
Ephedrus, qui, duobus ludantibus, paratus & instructus
est decertare cum eo, qui ex illis duobus vicerit.
vf. 811. Κενόνας — ἐπῶν] In Avibus vf. 1000. κα-

τόνας ἀφ' ἑ. Euripides in Hecuba vf. 601. οἶδεν τί γ'
αἰσχρὸν, κενόν τε καλῶ μαθάν. Novit quid sit turpe, ex
regula honesti cognoscens.

vf. 816. Ἐβλεψεν ἐν ταυρηδὸν] Euripides in Medea
vf. 92. καὶ μὴ πλάζεσθαι μητρὶ δόσθου κενεῖν. ἴδῆν γὰρ εἶδεν
ὄμμα νιν ταυρηδὸν. Neque adducas eos ad matrem ira-
tam.

- Isque cessit ei locum.
 Nunc autem erat, ut *mibi* Clidemides ajebat,
 Sessurus observator certaminis; & si Aeschylus vicerit,
 805 Continebit se in suo loco; sin minus, de artis gloria
 Decertaturum se dixit cum Euripide.
 XANTH. Quid ergo fiet? AÆAC. Profecto paulo post,
 Et quidem in eodem isto loco, horrendum illud certamen exorietur:
 Etenim in trutina examinabitur ars musica.
 810 XANTH. Quid? an tragoediam ad libram appendent?
 AÆAC. Et regulas efferent, & ulnas carminum,
 Et quadrata coagmentata formabunt instar laterum,
 Et diametros, & cuneos. Nam Euripides
 Singulos versus examinaturum se ait tragoediae.
 815 XANTH. Sane graviter arbitror Aeschylum ferre ista.
 AÆAC. Ideo torvum intuebatur instar tauri capite in terram demisso.
 XANTH. Quis vero judex erit? AÆAC. Hoc difficile erat.
 Nam sapientum virorum magnam deprehenderunt inopiam.
 Neque enim Atheniensibus conveniebat Aeschylus.
 820 XANTH. Multos forte inter eos esse putabat perfossores parietum.
 AÆAC. Ceteros pro nugis habebat, in dignoscendis
 Ingeniis poetarum. Deinde tuo hero
 Commiserunt rem, quia artis peritus erat.
 Sed ingrediamur; nam cum nostri heri
 825 Majori studio aliquid agunt, nobis parata sunt verbera.

C H O R U S.

Horrendam profecto vir grandiloquus
 Iram intus apud se fovebit,
 Quando viderit, ut acutiloquum
 Dentem exacuat
 830 Adversarius. Tum demum
 Prae furore acerrimo
 Oculos distorquebit.

Exi-

tam; jam enim vidi eam oculis efferari. Ibid. vs. 187.
 δειγμα ἀνταυρέτου ἀσπιδος αἰ ἐσφαται.
 Ibid. Ἐγκύβητος] Idem quod κἀτα κύβητος. In Vespis
 vs. 279. πολύ δριμύτητα ἢ ἢ — ἐπί τῃ ἀντιβολομένη τῆς,
 κἀτα κύβητος, ἢ τῶν λίθων ἐφῆκε ἔλεγον. Ubi vid. Not.
 vs. 826. Ἐπιβουλήτας] Aeschylum ita vocat, propter

illius grandiloquentiam.

vs. 829. ὀφθαλμοὶ ἰδοῦντα] Metaphora ab Apris. In
 Lysistrata vs. 1257. αἰσθε τοῖς κἀπρωτοῖς ἰδοῦντα οἰδῆ ἢ
 ἰδοῦντα. ubi vide Notam. Ita autem Edd. pristinae ἰδοῦ-
 ντα, non ἰδοῦντας.